

men slechts technisch gebruik en wetenschap der energie onderscheidt.

In dit alles verdedigt Rickert meeningen, voor welke in de Marburger school al evenmin plaats is als voor de fundeering der natuurwetenschap en door haar van het „Sein” in het „Sollen”, waarin wel het scherpst het verschil in uitgangspunt der beide Neo-Kantiaansche scholen zich openbaart: het logische schema is nl. voor Rickert van huis uit niet alleen vorm, maar ook norm, dus naar zijn opvatting: eisch.

Als belangrijke trek van overeenkomst tusschen deze twee mag echter nog gereleveerd de schepping der zedewet, — bij Rickert van de normen — door den mensch. Want al dat spreken over de heteronomie der waarden beteekent allermint een breuk met het humanisme: slechts komt het *individualistisch* standpunt er des te beter door uit: het *individu* ontmoet de norm, opgevat als nomos, als het andere, maar dat sluit niet in, dat ze uit een niet-menschelijken grond zou opschieten: de waarden staan als sociale normen boven de individueele, maar de wijsgeer heeft ook de eerste te „begründen” in het „reine Ich”, dat door de verwarring van „weten van” met „weten, dat” blijkens een der laatste publicaties van Rickert, hoewel de kern der persoon¹³⁵⁾ geheeten, toch als *bewust* van veel, o.a. van de begripsvorming, nimmer zelf onder een begrip kan vallen¹³⁶⁾.

Zoo spreekt bij Rickert het vorm-inhoud schema opgevat als verbinding van actieve constructie met het onmiddellijk-gegevene het laatste woord: dat het subject het logische schouwt op zichzelf, dus afgezien van den rol dien het als organon speelt, wordt niet eens als mogelijke oplossing gezien: schouwen is nu eenmaal hetzelfde als aanschouwen. Naast deze stelling komt als tweede praemisse het bekende adagium van Kant „Anschauungen ohne Begriffe oder Inhalte ohne Formen sind „blind”” en de conclusie is formeel juist: „Man kann durch blosses Schauen noch nichts *theoretisch*, „sehen”, das heisst: nichts *erkennen*”¹³⁷⁾. Dus vergt ook Rickert ’n begrip van het begrip, ’t gevolg van de poging ’n probleem op te lossen vóór het zuiver is gesteld.

„Kennen is denkend vormen van het aanschouwde”. Deze stelling vonden we zoowel bij Cohen als bij Rickert. Biedt Husserl soms iets anders? Met opzet stel ik de vraag juist zoo, wijl deze denker te veel onderscheidingen heeft ingevoerd dan dat het mogelijk zou zijn hem hier ook maar eenigszins voldoende te bespreken.

Trachten we hen ter beantwoording van deze vraag historisch te benaderen door te letten op z’n leermeesters.

Dan komt allereerst in aanmerking Brentano. Deze is anti-Kantiaansch georiënteerd aan Descartes en Leibniz¹³⁸⁾: het is de wijsbegeerte te doen om evidentie; onmiddellijk evident zijn de mathematische oordeelen, wijl ze, hoewel de wiskundige begrippen aan ervaring in afwijking van Aristoteles herleid wordt tot waarschijnlijkheidszijn ontleend, anders dan die der physica niet steunen op inductie, die berekening¹³⁹⁾. Zoo knoopt hij weer aan bij de oude onderscheiding